List 3. **NOVICE** Tečaj LX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 17. januvarja 1902.

Politični oddelek.

Anekcija Bosne.

Neki maloznani bulevarski listič v Parizu je prinesel pred nekaterim časom novico, da namerava Avstrija v najbližji prihodnjosti napraviti samolastno konec dosedanjemu provizoričnemu položaju Bosne in Hercegovine ter izvesti anekcijo teh pokrajin. Za novice popolnoma brezuplivnih in obskurnih listov se drugače svet ne briga veliko, — ali vest o anekciji Bosne je čudovito hitro našla pot v dunajsko in posebno v budimpeštansko časopisje, ki se je ukvarjalo z njo na dolgo in široko ter ji pripisavalo važnost, kakor se pripisuje komaj izjavam veleoficijoznih listov. To je toliko bolj čudno, ko ima dunajsko in peštansko časopisje vender jako kratko in odprto pot, da se natančno informira o stvari. Vsekakor bi imeli nemški in madjarski žurnalisti bliže do Kallaya ali do Szella, če bi se hoteli poučiti, kaj je na načrtih glede anekcije Bosne in Hercegovine, kakor pa do redakcije kakega pariškega lista. Misterijozni izvoz teh neuradno in brez povoda nastalih govoric in senzacijonelnih „razkritij“ kakor tudi marljivost, s katero se te govorice razširjajo ter razpravljajo kakor najresnejša politična stvar in pa naposled očitna protiavstrijska tendenca vseh tozadevnih člankov po ogrskem in inozemskem časopisju dokazuje, da je vse to le del tiste agitacije, ki že oddavna in z vso silo deluje proti avstrijskim in posebno hrvatskim načrtom na Balkanu.

Kar se tiče stvari same — anekcije Bosne in Hercegovine — je jasno, da Avstrija teh dežel nikoli ne bo izpustila iz rok in da je pri tem tudi ne bo oviral tisti košček papirja, ki se imenuje berolinska pogodba. Bosna je napojena s krvjo avstrijskih vojakov, Avstrija je žrtvovala tekom dvajsetih let toliko za materijelno povzdigo teh dežel, da bi se ji vsakdo po pravici smejal, če bi se danes ali jutri komurkoli na ljubo odpovedala njih posesti. Temu bi se morali najbolj upirati avstrijski Slovani, pred vsem Hrvati, ki so dobili z okupacijo Bosne in Hercegovine materijalno možnost, da se uresničijo njih državnopravne težnje v polnem obsegu. Ravno tako, kakor bi se upirali z vso silo in z vsemi sredstvi definitivni uredbi državnopravnega položaja Bosne in Hercegovine v protihrvatskem smislu (na pr. ustvarjenju posebne „kronovine“ ali celo priključenje Bosne Ogrski), prav tako se morajo upirati vsaki agitaciji, ki stremi za odluščenjem Bosne od Avstrije sploh in posebej od hrvatskih dežel. In ravno ta agitacija je v poslednjih časih posebno živahna ter se je započela z novo silo na podlagi izmišljenih vesti o predstoječi formalni anekciji okupiranih pokrajin.

O političnih uspehih Kallayeve uprave se sodi lahko na različen način — ali da sta se Bosna in Hercegovina, odkar sta v okviru Avstrije, kulturelno in materijelno povzdignili, je brezdvomno. Stanje v teh deželah se pač ne da primerjati s stanjem ostalih avstrijskih dežel in bi bilo z ozirom na večstoletno turško upravo tako primerjanje tudi nespametno; da pa se primerjati s stanjem sosednih dežel — Srbije, Črne Gore in Turčije in pameten človek bi dvomil, da bi se bosenskemu prebivalstvu, če tudi je s svojo vlado v političnem oziru še tako nezadovoljno, cedile sline po zavoženih in nezdravih gospodarskih razmerah sosednih držav. Da je imela protiavstrijska in protihrvatska agitacija posebno v Hercegovini in v vzhodnem delu Bosne kljub temu mnogo uspeha, se ne da tajiti. Ta agitacija pa se je opirala in se opira le na neke sanjarske politične cilje in težnje, o katerih ni misliti, da bi se kedaj uresničile; v svojih izvorih in v svojih ciljih je ta agitacija importno blago ter nikakor ni vzrasla iz resničnih dejanskih razmer, kakor izraz opravičene

nezadovoljnosti naroda. O kaki gospodarski nezadovoljnosti v celi agitaciji sploh govora ni, temveč le o politični. Govori se o zatiranju srbskega in pravoslavnega elementa, o katoliški in hrvatski propagandi itd. Ker so cilji agitacije nedosežni — odtrganje Bosne od Avstrije in priključenje k Srbiji in Črni Gori — zato tudi zatiranja in hrvatske propagande ne more biti nikoli konca in naj postopa uprava še tako obzirno in popustljivo. Voditelji cele akcije potrebujejo nujno zatiranja in preganjanja, ker bi njih rovanje drugače ne imelo ne smisla ne podlage. Kdor prebira nekatere srbske liste in agitacijske brošure, izprevidi lahko, kakšne malenkosti se rubricirajo med akte političnega zatiranja in izprevidi ob enem prav iz teh malenkosti, da o kakem resničnem preganjanju ne more biti govora, ako kljub vsemu pretiravanju ne ostane na črni knjigi nič drugega nego — malenkosti.

Obžalovati je, da je dosegla ta agitacija tolike dimenzije, kajti k zaželjenemu cilju ne more nikoli privesti. Doseglo se bo z njo le dvoje: jez med Hrvati in Srbi se bo tako razširil in poglobil, da ga morda nikoli več ne bo mogoče premostiti; in drugič: s hujskanjem ljudstva se bo doseglo ravno nasprotno onega, kar se hoče doseči: Avstrija ne bo trpela, da bi zorili kedaj sadovi te agitacije in bo gledala, da čim prej in čim tesneje združi okupirane dežele z ostalo monarhijo. To čutijo voditelji agitacije sami in zato so iznašli jako originalen trik: v zadnjih časih se je lahko čitalo v nekaterih nemških listih, da hoče Avstrija nalašč provzvočiti neurede, da bi potem toliko lažje izvedla anekcijo. Kako je to smešno in prozorno, sledi že iz tega, če se pomisli, da bi imela monarhija več pravice do anektiranja pokrajin, ki so zadovoljne z njeno dosedanjo upravo in da bi imela tudi več koristi, kakor če bi si pridobila razburkano deželo. V ostalem pa bi bil načrt „umetnega vzburkanja“ tudi tako romantičen, da bi si ga resen in pošten politik niti v sanjah ne mogel domisliti.

Obžalovati je torej posebno s slovanskega stališča to malo pošteno agitacijo in vsled nje nahujskano ljudstvo, odločno pa je obsoditi tiste, ki vodijo za zagrinjalom to nelepo in drago komedijo. Režiserji sede v Belemgradu, v kabinetu Vujićevem in ministerski predsednik dr. Vujić sam — ki je pred kratkim povdarjal v senatu, da je razmerje med Avstrijo in Srbijo samo „korektno“ — je minister in agitator ob enem. Poseben birô — s filijalkami v Budimpešti — vodi agitacijo glede Bosne in Dalmacijo in velika sredstva, ki so za to potrebna, tako iz dispozicijskega fonda, ki ga je dal Vujić temu birô na razpolago. Tu je izvor najnovejšega šuma in trušča, ki je nastal brez povoda in hkrati po evropskem časopisju zaradi anekcije Bosne, tu je pravi izvor tiste izmišljene nezadovoljnosti, ki naj bi Avstriji otežkočila stališče ter napravila velevlasti nezaupne do nje. Srbska vlada je v svoji agitaciji popolnoma pozabila na slovanstvo in ni premislila niti za hip, da s svojim delovanjem ne škoduje toliko Avstriji, kakor Hrvatom in njih težnjam in ne v zadnji vrsti tudi svojemu lastnemu ugledu.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Sedaj so se torej vender začele priprave za spravo med Čehi in Nemci. Vlada je od obeh strank zahtevala, naj natančno označijo svoje stališče. To se je zgodilo. Tako Čehi kakor Nemci so seveda zahtevali kar največ mogoče, češ, za odjenjanje je še vedno čas. Vse javno mnenje je prepričano, da spravna pogajanja sploh ne bodo imela uspeha in prepričano je tudi, da vlada uspeha niti ne želi. Ministrski predsednik Körber je bil 30. oktobra l. l. izrečno izjavil, da o kaki spravi sploh neče nič vedeti, dokler parlament ne reši proračuna, nagodbe z Ogrsko in trgovinske pogodbe. Ko je potem vsled tihe a energične taktike Čehov prišlo do tega, da parlament ni več mogel naprej, so nemške stranke se izrekle pripravljene skleniti s Čehi spravo in sicer še predno pride do razprave o nagodbi. S tem so nemške stranke zavzele drugo stališče kakor vlada. Kakor kažejo vse grožnje z absolutizmom, se je Körber le skrajno nerad odločil za spravne konference in pripravlja celo stvar tako, da se mora ponesrečiti. Vse stranke uvidevajo, da se je vlada glede spravnih konferenc sploh le udala, da bi res mogle te ponesrečene konference služiti kot pretveza za odpravo ustave in za uvedenje absolutizma, ki ga smatra za jedino sredstvo ako se hoče gotova velika vprašanja notranje in zunanjepolitičnega značaja urediti.

Državni zbor se snide najbrž šele proti koncu tekočega meseca, ker želi vlada, da bi poslanci ne mogli preveč vplivati na proračunski odsek in da bi se tudi spravni manevri vršili bolj v somraku. V proračunskem odseku tečejo razprave precej počasno in tudi niso nič preveč zanimive.

Carinski tarif. — Te dni je bilo končano drugo branje avstro-ogrskega carinskega tarifa. Zastopniki avstrijske in zastopniki ogrske vlade so se brez vseh težav zjedinili glede sila dolge vrste točk, le glede najvažnejših točk se še niso zjedinili. Človek bi rekel, da je to veselo znamenje, ker kaže, da hoče dunajski kabinet resno varovati avstrijske ekonomične interese, ali take misli ga hitro minejo, saj vender ve vsak otrok, da dunajska vlada končno vedno kapitulira pred Madjari.

Afera Wolf. — Vsenemški kričač se je l. 1898. spečal s hčerjo njegovega somišljenika Tschana. Stvar se je v rodbini poravnala, pozneje pa je to deklino vzel profesor kmetijstva dr. Seidl. Ta je v zadnjem času postal nasprotnik Wolfov in je celo stvar očitno jako pretirano spravil v javnost. Seidl je provzročil že potem, ko mu je Wolf dal zadoščenja z orožjem, da je bil Wolf prisiljen odložiti mandat. Sedaj, ko se ima vršiti dopolnilna volitev in je Wolf zopet kandidat, je pa to umazano perilo razobesil v nemškem časopisju, kjer se pere z veliko slastjo. Vsa stvar je škandal najnižje vrste, a najgrje pri tem je, da mož razglaša sramoto svoje žene, njena mati pa nastopa kot zagovornica hčerinega zapeljivca. Ta smradljiva zadeva pač kaj čudno ilustruje znani izrek, da so Nemci vzeli v zakup Gottesfurcht und fromme Sitte.

Srbija. — Ekonomična odvisnost Srbije od Ogrske je tolika, da se Srbija kar ne more postaviti na svoje lastne politične noge. Sedanji kralj se je sicer skušal približati Rusiji, a Rusija nima zaupanja v njega ter neče riskirati svojih milijonov, zato je kralj zopet začel obračati svoje poglede proti Dunaju in je poslal tja svojega zaupnika Mijatovića, naj ta posreduje, da se obnovi srbsko-avstrijska trgovinska pogodba in sicer na podlagi carinske skupnosti.

Nemčija. — Te dni so bile v nemškem državnem zboru velike in pomembne razprave, tičoče se mejnarodnih vprašanj. Kancelar grof Bülov se je ostro lotil angleškega ministra Chamberlaina in je dobil še ostrejši odgovor Nemško-angleško prebivalstvo se je očividno ohladilo, toda posledic to ne bo imelo Važnejše je to, kar je povedal grof Bülov o trozvezi. Sicer je dejal, da se trozveza obnovi, a povedal je tudi, da nima trozveza za Nemčijo tiste vrednosti, kakor nekdaj. To bagateliziranje trozveze je vse kroge osupnilo in se v obče tolmači tako, da Nemčija nima upanja, ohraniti trozveze v sedanji obliki. Avstrija se približuje Rusiji, Italija pa se je približala Franciji. S temi „ekstra turami" grof Bülov ni zadovoljen, saj kažejo, da se Nemčija na Avstrijo in Italijo ne more več zanašati in od tod izjava, da Nemčija na trozvezo ne poklada več tisto važnost, kakor nekdaj.

Vojna v južni Afriki. — Posebnih novic iz južne Afrike v zadnjem tednu ni bilo in je le to na sebi kaj žalostno dejstvo zabeležiti, da so Buri primorani se vedno bolj „nazaj koncentrirati". To govore cele knjige!

Obrtnija.

Kaj so galanterijski izdelki?

Je gospodarskih vprašanj, za kakoršna se naše časopisje ne zmeni, ker se mu zde preneznatna, ki pa igrajo tudi v našem ljudstvu jednako važno vlogo, kakor drugod, ako še ne celo važneje, kajti za galanterijske izdelke — in to so jedno gori imenovanih „vprašanj" — izdamo Slovenci, odnosno Slovani desetkrat več denarja, nego pa Nemci, kateri so v resnobi in varčevanju daleč pred nami.

To vprašanjo bodi smoter predležečim vrsticam. Povod istim je dala neka razprava v židovski „Frankfurter Zeitung", katera razprava je zagledala beli dan baš pred božičnimi prazniki, z namenom kajpak, ki je le prepozoren.

Omenjeni list piše v tej zadevi mej drugim:

„Že označenje imenovanih izdelkov pove dovolj, da vemo, kaj so. Galanterija spada k lepim lastnostim naše dobe v kateri si ljudje na različne načine skušajo dopasti. Ker pa je nemogoče, da bi si ljudje med seboj dopadali po svoji vnanjosti in omiki tako pogostoma, kakor to zahtevajo današnje socijalne razmere, se mora nahajati nekaj, kar pomore tej človeški slabosti na noge. Marsikateri bi rad dopadel svojemu bližnjemu v čemerkoli, v poglavitnem pa radi tega, da bi si s tem kaj pridobil, a nedostaje mu ne prikupljive vnanjosti, ne govorniške zmožnosti in ne drugih takih prirojenih lastnosti, s katerimi se pridobi človeško naklonjenost, ali še kaj več. V tem slučaju pomaga ono, kar razumemo pod imenom „galanterijski kupčijski izdelki". Kakor pa komplimenti in galanterije ne potrebujejo biti vedno pravi, t. j. odkritosrčni, jednako ni treba, da bi bilo to, kar jih izraža, pravo in naravno. Bistvo komplimentov je: lepe besede v prijetni obliki, njih namen: razveseliti in preslepiti. Za to pa zadostuje lepa, prikupljiva vnanjost. Darilo mora po svoji vnanjosti dopasti, zmotiti, kar se doseže z lepoto in ukusom v obliki.

Galanterijski izdelki spadajo po svojem zvanju v najrazlične kupčijske stroke, v kolikor se odlikujejo po gotovi vnanjosti. Ako govorimo o lepem črnousnjatem ženskem pasu, ki je praktičen in trpežen, prepustim ga v prodajo ženski modni trgovini; ali ko je govora o fantastičnem usnjatem pasu z zaponko s kačjo glavo, ali arabeske, ali o pasu iz svile itd. z elegantnimi okraski, kar vse je sijajno in omenljivo a prav nič trpežno in praktično, to pa spada med galanterijo. Jedno škatuljo pismenega praktičnega papirja prepuščam trgovini s papirjem, ali bujno ozalšano kaseto z lepimi okraski, a silno slabim papirjem — to pa sprejmem v svojo trgovino galanterij.

V nekih mejah seveda naj se giblje galanterijska kupčija, namreč, v kolikor ne nasprotuje povse praktični uporabi — nekoliko praktičnega videza morajo imeti ti izdelki. Ni namreč umestno dajati darila, katerih ni možno položiti na vsako mizo. Galanterijski izdelki so izdelki za uporabo, toda ne za ono, katero dovoljuje oblije in fantazija, med katere zlasti štejemo legijone raznih igrač in luksurijoznih izdelkov".

Tako židovska „Frankfurter Zeitung". Iz tu navedenega se takoj razvidi, da so galanterijski izdelki produkt fantazije izmozgovalcev, kateri o svojem „blagu" javno izrekajo, da ni neobhodno potrebo in da ni pošteno in pravo, marveč da ima jedino le namen, vzbujati hipno dopadajenje in slepiti obdarovanega. Galantni hočejo pri ženskih žrtvah dosezati svoj namen, poslužujejo se, ker so sicer blazirani in brezdušni, galanterijskih daril, da ž njimi slepe in pridobivajo, in galanterijski izdelki so, s katerimi preplavljajo brezvestni špekulantje trge in sejmove nerazsodnih ljudstev ter jim vlečejo iz žepov denar za — sleparstvo. Dalo bi se pisati pole o tem predmetu. Hoteli smo le namigniti s temi vrsticami baš o tem času daril, kako nespametno je ljudstvo, ki gre na limanice židovskim fabrikantom sleparskih izdelkov, ki se za življenje popolnoma nepotrebni in kakoršnih se smejo umišljati le ljudje, ki denar — na cesti pobirajo, nikar pa oni, ki mora zanj truditi v potu svojega obraza.

Kmetijstvo.

Skrbimo za ptičice po zimi!

Ako te, dragi kmetič, v poletnem lepem času nadleguje močan in čvrst berač za miloščino, vem, da mu boš nevoljen pokazal ali delo, da si kaj zasluži, ali pa — vrata. Ako te pa ob mrzlem zimskem času obišče ubožec, ves slab in gladen, gotovo ga ne pustiš od hiše brez milodara. Posebno pa še ne boš

*

odganjal onih, ki so ti bill po letu v delu na pomoč, ali ko so ti že mnoga leta s svojimi sorodniki pri delu na pomoč. Takšno ravnanje bilo bi neusmiljeno, da, trdosrčno.

Nekaj takih beračev te, dragi kmetič, gotovo poišče vsako zimo, z nado, da se jih usmiliš. To so namreč drobne ptičice. One, ki so od gorkega spomladnega solnca začenši delale neprestano na tvojem vrtu, polju, travniku in vinogradu, to pa čez vse skrbno do pozne jeseni, one so sedaj v tem zmrznjenem svetu — brez dela. Pa ob enem tudi brez živeža! Nekatere se napotijo zategadelj v daljne južne kraje, da se ondi prežive, druge pa, trdnejše narave, zanašajo se radi živeža na domačih tleh za borne ostanke. To so razna brstja, bilke, travnasta in druga semena, in če vsi ti obroči popokajo, še v najhujšem mrazu na usmiljenje kmeta. Ta ima gotovo kaj malega še v zalogi za njih majhen želodček.

Saj so one bile, ki so mu celo leto trebile zaraščeno sadno drevje mrčesa; saj so že ob oranju v spomladi pridno pobirale črve; saj niso ob cvetju pozabile pregledovati in trebiti, bodisi na drevju ali na polju. Še v pozni jeseni je njih droben kljunček zasledoval razen mrčes ter s tem morda obvaroval marsikatero bilko škode. Le sedaj, v hudem mrazu, ko je zemlja navrh ogrnjena z debelim snegom, sedaj je prenehalo njih delo, pa tudi — zaslužek. Stiska mraz, oglaša se glad, ne kaže drugo, nego zaviti jo na kmetovo dvorišče in podstrešje.

Ali jih bode kdo tukaj preganjal? Pač bi moral biti neusmiljen, navrh pa še neumen gospodar, da bi kaj takega dovolil! Enako bi se nekrščansko vedel vsak, ki bi jih nalašč odganjal ali pa lovil. Vsaj poslednje bi moralo biti prepovedano že iz tega vzroka, ker živalica drobna iz mraza vzeta, ne vstraja dolgo. Torej gotova, če tudi bolj počasna smrt.

Obrnimo drugače! Prvič naj skrbi vsak kmet v jeseni, ko spravlja ostanke zrnja, da medlejše shrani na posebnem mestu, za silo v hrano ptičem. Ta betvica se nobenemu kmetu ne bode poznala. Posebej je za to odločiti ostanke od ajde, pšenice in prosa. To treba pustiti na miru, dokler ne nastopi najhujši mraz.

Takrat začno čivkati drobne živalice in priletavati pod streho, na skednje, svisli in druge suhe prostore. Sedaj je čas, da se jim vsako jutro vrže nekaj teh ostankov zrnja, to pa na odprti suhi prostor. Kje v zakotju ne velja, ker ondi bi gotovo čakala kaka lagodna mačka na uboge ptičke. To je potrebno in vredno ponavljati ves čas hude zime, dokler ni drugje pomoči za njih obstanek. Še le, ko zasije milejše solnce v spomladi, preneha to dobro delo. Pa še potem nas radi obiskujejo znani gostje.

Tudi se navadno po zimi čistijo in spravljajo razna vrtna in druga semena, da se pripravijo na spomladno setev. Ostanki tega, s plevami namešanega medlega semena naj se ne vržejo drugam, nego na tak prostor, kjer ga ptiči lahko še enkrat rešetajo. Istotako če se tolčejo orehi, ali razrezavajo jabolka za sušenje, se lupinje in izrezki vržejo pticam. Če že druzega ni, pameten kmet gre k stiskalnici, kjer razseka in razdrobi nekaj tropin, da jih potem ptički s slabimi svojimi kljunčki morejo razbrati, peške namreč iz ostalega.

Tako boš, dragi kmetič, brez vseh stroškov pomagal preživljati te drobne stvarce za čas najhujše zime. V zahvalo za to ti bodo ostale zveste tovarišice v spomladi in čez leto, ti pomagale čediti polja in vrtove, da ti ono zopet obilnejše rodi. Tako trdijo vsi, ki se pečajo z umno sadjerejo in poljedelstvom

Poučni in zabavni del.

Le domu!

Češki spisala A. Řeháková.

(Konec).

Blažena je čitala to pismo ne enkrat, temveč često; saj je bila v njem priznalna ocena njene umetnosti od pravega mojstra.

Razradostila se je, govorila je veselo vzlic vsem opominom matere in se spominjala na leta svojega učenja.

Ščebetala je razradoščena:

„Spominjaš se-li, mamica, kako naju je vsprejel mojster Mařan, ko sva prišli k njemu s prošnjo, da bi mene vzel v šolo? Še danes vidim njegov čudeči se in zaničljivi pogled, s kojim me je meril; še danes slišim njegov strogi glas, s katerim naju je odbil neprijazno, neuljudno. Spominjam se dobro njegovih besed:

„Tako, tako, gospica hoče biti moja učenka; morda celo misli, da bi postala slikarica. Toda vé-li, da umetnost ni nobena igra, temveč dolgoletno, veliko, resno delo? In ima-li deklica nadarjenost? Kaj je delala doslej“?

Ko pa si mu ti pripovedovala boječe, da nočem biti nič drugega, nego slikarica, da so se vsi čudili, odgovoril je mrzlo:

„Eh, to nič ne pomeni. Vsakovrstno nespametno hrepenenje in mala mazanja s svinčnikom, kredo in barvami pri meni ne zadostuje“.

Prosila si ga z nova in z nova; konečno je dovolil, da sem postala njegova učenka, ali le za leto dnij — na poskušnjo.

Odpuščal naju je s trdimi besedami:

„Še nekaj vama moram povedati: Zdi se mi, draga gospa, da ste uboga. Tu vam pa dajem, da premislite, da slikarske studije stanejo mnogo dolgoletne gmotne podpore. Celo mladenič, kateremu strokovne šole in družabne razmere olehčujejo poklic,

ima, če je ubog, mnogo truda, da vstraja in se odlikuje. Mnogo jih pa omaga v težkem boju z neusmiljenim življenjem. Uboga deklica, verujte mi, ima še težavnejše stališče. Ako ni navajena, prenašati za svojo umetnost marsikako bol, marsikak človeški predsodek in zasmeh, naj vse pusti; bolje ji bode"!

Gospa Božkova je prekinila skrbna Blaženi spomine:

„Sedaj pa, dušica moja, daj, da govorim in jaz. Tudi jaz se tega dneva dobro spominjam. Še vidim Tvoj pogled — polen groze, s katerim si zrla sedaj na me, sedaj na gospoda Mařana. Razumela sem te. Nisi se strašila dela in boja z življenjem, temveč mojih skrbij si se bala.

Mojster Mařan, videč tvoj strah, zasmijal se je zlovoljno in jezično izpregovoril:

„Gospica se torej že boji"?

Jaz pa sem te osrčevala:

„Pojdi no, pojdi dete! Ne straši se radi mojih žrtev! Kaj ni moja dolžnost, da skrbim za te? Ko bi bila ti mladenič, bi se vsakemu zdelo naravno, da celo hvalevredno, da ti želim vzgoje, kakoršne zahtevajo tvoje sposobnosti. Le deklica ne sme imeti pravic vsled naših krutih in temnih nazorov, ni onih ne, po katerih jej srce najbolj hrepeni. Nisem izmed onih starišev, ki skrbe le za sinove, ki časih slabo vračajo skrbno odgojo; neusmiljeni in pametni roditelji, ki ne zanemarjajo svoje hčere, katere bi mogli vzgojiti sebi v veselje. Moj otrok si, in to mi je dovolj! Le to si želim od tebe. Loti se resno svojega poklica; ni nobena zabava. Vestno delaj! Nič ne škoduje več ženskemu delu, nego površnost, mehka igravost, ki zatre vso pravo delavnost. Primi se dela z navdušenostjo in močjo! In naj je delo kakeršnokoli, v čast ti bode, tvoje življenje ti osreči v kljubu vsem ničevim predsedkom, v kljubu tesnoprsnim nazorom človeškim".

Mojster Mařan je poslušal pozorno in začudeno. Podal mi je uljudno roko in se poslovil od naju presrčno z besedami:

„Torej jutri na svidenje v moji delavnici"!

In čez leto dnij je prišel izvanredni ta mož k meni in mi povedal, da hoče skrbeti še za nadalnjo tvojo umetniško izobrazbo. Ves honorar se je prepovedal od tega časa. Ti, Blažena moja, nisi varala ni mene, ni njega. Postala si vstrajna, neumorna delavka, kakeršno zahteva vsak poklic, zlasti pa umetnost. Sedaj pa, dušica, na izprehod — na prosto! Čas je! Danes jako grešive, dete! Veselje naju zapeljuje".

Blažena, polna radosti, se je šalila:

„Danes, mamica, ne bodeva hodili. Peljali se bova. Igrajva danes gospodo. Denar imava. Kakor prava umetniška kri, o kateri se govori, da mora biti malo lahkoživa, naredim ti danes vesel dan. Peljiva se čez zabljivi Obermais v Schönn. To je najbolj slikovito zatišje tukajšnjega adižkega zakotja, od koder se odpira čudokrasen razgled na alpski božji svet. S seboj vzamem slikarsko orodje. Danes se čutim nenavadno zdravo, da, močno; bodem malo delala. Tako preživiva današnji dan krasno v srečnih spominih. Veš-li, na kaj bom mislila pri delu na Schönn-u? Na svoje poletne tedne, ko sem se še učila, ko sva napravili izlet vsak praznik v praško okolico — za studijami. Knjige in mrzla jedila so naju spremljale. To so bili veseli in srečni dnevi! A zopet se nama vrnejo. Toda sedaj ne bodeš ti nič več zame skrbela, temveč jaz za te. Tebi, mamica ljuba, je treba zelo odpočitka. Mnogo si se zame trudila, delala in žal, svoje moči porabila. Sedaj se moraš čuvati, da bi se ohranila zame, ti moj predobri angelj varuh"!

To je bil zadnji solnčni trenutek v življenju Blažene.

Sledečega dne se je oglasila velika slabost, kašelj se je shujšal, mrzlica je napredovala, sapa je bila težka, bruhanje krvi se je pojavilo z nova.

Kako je bila hvaležna Božkova gospa, da je prišel denar iz Prage! Brez njega bi ne bila mogla s svojimi majhnimi, skoro porabljenimi sredstvi hčeri preskrbeti pri najboljši volji postrežbe, katera zahteva ne le požrtvovalne pozornosti, temveč i velikih stroškov. Storila je vse, kar bi moglo le malo pomagati, nič ji ni bilo pretežko. Njene moči so rastle z nevarnostjo, Neustrašno se je borila s kruto smrtjo.

Ali žal, koncem tretjega tedna se je stanje bolnice resno izhujšalo.

Blažena se je udajala grozni duševni toposti, v kateri ni kazala nobenega zanimanja za nič in za nikogar, še za mater ne. Le jedna misel jo je navdajala, jedno le je vedela v mrzličnem blodenju in v jasnih trenutkik — to je bilo hrepenenje po domovini.

Ko se ji je po štirih dneh nekoliko izboljšalo, in se ona zavedla, prosila je mater, da bi jo odpeljala domov.

Zopet jo muči, in to neprestano, hudo domotožje; le v Čehih se ozdravi, tam okreva in dobi novih močij.

Le doma bode boljše — to ve: In ozdraviti se mora. Umetnost jo kliče, matere ne sme pustiti same, brez pomoči.

Zgodilo se je, kakor si je želela. Gospa Božkova se je odločila za pot, dasi je bila zapisana smrt na uničenem obrazu uboge deklice.

Z jutranjim vlakom sta odšli iz Merana. Sprevodnik, pridobljen s prošnjami in dobro plačo, pustil ju je sami vso pot do Solnograda v železničnem vozu.

Blažena je zadovoljna, poživljena vsled izpolnjenja svoje najbolj vroče želje, je prenašala potovanje začetkom dokaj dobro. Ponosno zatajevanje, obupno napenjanje vseh sil je storilo svojo dolžnost,

toda ne za dolgo. Tekom dopoldneva je bolnica strašno slabela, in mrzlica jo je grozno napadala.

Ko sta se popoldne pripeljali do Briksena, se je okrepil duh ubožice, in s poslednjim svetlikanjem svojega razuma je vprašala:

„To je Briksen", mamica? Usodni Briksen, kjer je žil naš Havliček[1]) v trdem prognanstvu, ginjevajoč od domotožja? Čitala sem, čitala zgodovino trpljenja neustrašljivega boritelja naših pravic, naše svobode".

In nadaljevala je vzlic pogovarjanju in tolaženju ter bledla v zadnjih dihljajih, z navdušenjem drugih, nadzemeljskih bitij: „Veš, kaj je pravil on, kaj je zahteval od nas? Čuj"!

Zagonetna moč, ki stavi v poslednjih trenutkih s čudovito natančnostjo človeka pred oči dogodke, besede in misli, ki leta in leta počiva v naši duši, — ta moč se je pojavila tu s svojo silo.

Blažena je klicala z močnim glasom: „Narod moj! Pozabi na dvoje stoletij sramotnega poniženja! Izbriši iz spomina svojega one nesrečne čase, ki ti samozavest teže kakor skala! Zavrzi preveliko skromnost, ki se ne spodobi sinovom Tabrovcev! Pozabi že na to, kar si bil po bitki na Beli gori, ali spominjaj se starih časov, v katerih se je svetila slava tvojega imena, ko so drugi iskali tvoje prijateljstvo in so se mogočni bali tvojega sovraštva. Poišči v zgodovini svoji one velike liste, na katerih so zapisani slavni čini očetov tvojih; s temi krepčaj svoje misli, s temi posvečuj svojega duha, s temi pripravljaj sebe za velike čine"!

Po teh besedah je bolnica padla z zmedenim pogledom materi v naročje in zavpila: „Mrazi me. Vzemi me, okleni me v objetju! Ogrej me"!

Utihnila je, utešila se je. Naenkrat se je stresla v velikem strahu, stokajoč: „Kje si, mamica moja, jaz te ne vidim"!

Nesrečna mati, kateri so v kljubu nadčloveškemu premagovanju kapljale solze po licih, se je sklonila k hčeri, pritisnila svoj obraz na njenega. Blažena je zašepeta: „Zakaj jočeš, mamica? Saj se peljeva domov, domov"!

Zaspala je za nekaj ur. Pozno zvečer se je prebudila. Ogledajoč preplašena v nočno praznoto je vskriknila. Roka njena je iskala zaman opore, obrane. Krčevito se držeč matere, pritisnila se je k nji s poslednjimi močmi. Za hip se ji je vrnila zavest. Upirajoč z neizrekljivo žalostjo oči v mater jo je poljubila z mrzlimi ustmi. In ko je zadnje svoje besede izdahnila: „Uboga moja mamica"! padla je nezavestna v naročje svoji roditeljici. Nastala je agonija.

Ko se je bližala gospa Božkova Solnogradu, imela je v naročju — mrtvo, katero je poljubljala obupno tožeč.

[1]) Havliček je bil slavni češki pisatelj in novinar. Njegovi spisi izhajajo baš sedaj v sešitni izdaji.

Vlak je prišel. Vsa bolest duše, vsa žalost srca sta morali izginiti pred — dolžnostjo. Nesrečna gospa, kateri je dajala materinska ljubezen neizrekljivo moč, je premišljala, kako bi izpolnila poslednjo željo svoje hčere in svoje lastno vroče hrepenenje. Domov, domov je hotela pripeljati svojo miljenko, v rodni zemlji je želela pokopati svoje dete.

Kaj početi? Če se zve, da je mrlič v vlaku, mora ga oddati pokopališču najbližnje postaje, ako nima denarja, da bi plačala velike stroške, katere zahteva prevažanje mrtvega.

Možgani njeni so grozno delali. Skrivala bode, kar se je zgodilo. Ali v Solnogradu se presedajo. Vse bo izdano, če bi morala istopiti iz voza.

Vsak je obstal.

Na iskreno prošnjo gospe Božkove je prišel do kupeja načelnik postaje, da bi čul njeno prošnjo. Malo je premišljal. Uradna dolžnost se je bojevala s sočutjem. In ganjen, premagan od prošnjá uboge žene je poskrbel za to, da bi se natihoma pripel železnični voz drugemu vlaku, ki se pelje naravnost v Prago.

Novice.

— **Osebne vesti.** Predsednik okrožnega sodišča v Novem mestu gospod Josip Gerdešič je imenovan dvornim svetnikom. — Rudniški pristav v Celju gosp. V. Strgar je imenovan rudniškim komisarjem. — Absolvirani pravnik gosp. Josip Ciril Oblak je imenovan pravnim praktikantom pri ljubljanskem sodišču.

— **Promocija.** Apr. suplent na I. državni gimnaziji v Ljubljani in posestnik v Lescah, gosp. Matko Potočnik, je bil dne 13. t. m. promoviran doktorjem modroslovja na dunajski univerzi. Čestitamo!

— **Potrjen zakon.** Cesar je sankcijoniral od deželnega zbora kranjskega sklenjeni zakon glede najetja deželnega posojila v znesku 4 milijonov kron v svrho dotacije novega deželnega zaklada za javne namene in povzdigo kmetijstva na Kranjskem.

— **Volitev v trgovsko in obrtno zbornico Kranjsko.** Predsednikom volilne komisije za volitev v kranjsko trgovsko in obrtno zbornico je imenovan dvorni svetnik dr. pl. Rüling.

— **Trgovci in obrtniki** se opozarjajo na pravočasno precimentiranje tehtnic, utežev in mer, sicer zapadejo ostri kazni.

— **Mala statistika.** V letu 1901 je bilo v ljubljanskem mestu — t. j. pri mestnem magistratu — izdanih 283 potnih pravic, in sicer 124 potnih listov in 159 potnih pravic; potem 436 delavskih knjižic in 19 potnih izkaznic.

— **Število ljubljanskih društev.** Ljubljana je štela v preteklem letu 167 društev.

— **Število umrlih v preteklem letu.** Leta 1901 umrlo je v Ljubljani vsega skup — z mrtvorojenimi vred — 1275 oseb.

— **Promet na dolenjskih železnicah.** V preteklem mesecu je bil osobni promet slabejši od onega v mesecu novembru, tovorni pa močnejši. — Na vrhniški in kamniški železnici pa je tovorni promet zastal, osobni pa neznatno narastel.

— **Novi deželni dvorec na razglednicah.** Izišle so razglednice z novim deželnim dvorcem, kakoršen bo po dovršeni zgradbi. Dobi se jih pri vseh založnikih papirja.

— **»Matici Hrvatski« za** leto 1901 še mnogi dosedanji člani niso plačali letnine. Ljubljansko poverjeništvo jih najuljudneje prosi, da blagovole to takoj storiti.

— **Ljubljančan — chilski častnik** Naš zvesti poročevalec iz južne Afrike, katerega so bili Angleži siloma poslali v Evropo, gosp. Egon Mosche, je vstopil kot častnik v chilsko armado. Gospod Mosche je bil svoj čas avstrijski topničarski častnik.

— **Odvetnikov na Kranjskem** je vseh skupaj 34, in sicer jih je v Ljubljani 20, v Kranju in v Kočevju po 2, v Novem mestu 3 in po 1 v Litiji, v Postojni, v Radovljici in v Krškem.

— **Zverinjaki na Kranjskem.** Preteklo leto je bilo na Kranjskem šest zverinjakov s 105 glavami divjačine. Dva izmej teh sta lastnina kneza Windischgraetza, namreč v Planinskem gozdu in na Wagensbergu. V zverinjakih je bilo največ jelenov in srn.

— **Z doma ušel** je trgovski učenec Ivan Kont iz Mosta na Češkem V Ljubljani ga je prijela policija in o tem obvestila stariše. Deček je ušel, ker je imel slabo spričevalo. Oče ga je odpeljal domov.

— **Beogradsko pevačko društvo** praznovalo bode letos svojo 50letnico. To društvo je koncertiralo že v Moskvi, v Petrogradu, v Kijevu, v Novgorodu, v Sofiji (pred knezom), v Carigradu (pred sultanom), v Draždanih, v Lipskem, v Berolinu, (kjer sta tudi cesar in cesarica prišla na koncert) letos pa hoče koncertovati v Zagrebu, v Ljubljani (24. februvarja) in v Trstu Arangement koncerta v Ljubljani je prevzela „Glasbena Matica“.

— **Kartelirani kovači.** Ljubljanski kovači so sklenili med seboj kartel ter ceno za kovanje zvišali prav znatno. Po tem kartelu ne sme noben kovač kovati izpod 35 kr. Kdor prelomi kartel, zapade globi, prvič 25 kron, drugič 50 kron itd. To zvišanje cen za kovanje je zlasti mej izvoščeki povzročilo veliko nevoljo, kar je sicer umevno, kajti kdor ima kaj več konj, mora za kovanje plačati prav lepe svote na leto. Ker je električna železnica vzela izvoščekom mnogo zaslužka, saj druzih voženj ni dosti, zadene to zvišanje cen za kovanje izvoščeke prav občutno. Kakor čujemo, namerava zadruga izvoščekov napraviti svojo zadružno kovačnico, ako kovači ne bodo hoteli kovati po stari ceni.

— **Zanimiv proces** se je zvršil te dni. Dežela štajerska je tožila lastnika škalskih rudnikov pl. Lappa Pri ti priliki se je izkazalo, kako nečuvene razmere vladajo na železnici Celje-Velenje. Nič ne označuje razmer bolje, kakor dejstvo, da je prevažanje blaga z vozovi znatno cenejše, kakor prevažanje z železnico Lapp je rečeni proces izgubil in je bil obsojen, plačati v 14 dneh 324.221 K 80 vin. sodne stroške.

— **Ormoška volitev.** Kakor se čuje, se ormoški Slovenci letošnjih občinskih volitev niti ne bodo udeležili; to bi bil zopet nov naroden škandal, katerega moramo zapisati v slovensko kroniko.

— **Politično društvo za Hrvate in Slovence v Istri** se je te dni ustanovilo v Pazinu. Predsednikom je bil izvoljen poslanec Spinčič, za podpredsednika pa deželna poslanca dr. Stanger in Andrijčič. Novo društvo odvzame političnemu društvu „Edinost“ v Trstu del njegovih poslov, ostane pa ž njim v soglasju.

— **Kdo postane deželni poglavar v Istri?** Samo ob sebi se razume, da bo deželni glavar vzet iz večine deželnega zbora, da bo torej Italijan. Misliti bi tudi bilo, da ne bo izbran nihče drugi, kakor dosedanji deželni glavar dr. Campitelli, a popolnoma gotovo to še ni, nego je tudi puljski župan dr. Rizzi v kombinaciji. „Naša Sloga“ poroča, da sta bila te dni pri namestniku v Trstu puljski okrajni glavar pl. Scander in puljski župan dr. Rizzi, in da so se vršili tam dogovori glede pogojev, pod katerimi hoče vlada dr. Rizzija imenovati deželnim glavarjem.

— **Umrli.** Minolo soboto so v Ljubljani umrli gospod Josip Kušar predsednik trgovske in obrtne zbornice ter deželni poslanec v starosti 64 let, gosp. Josip Nolli, odgovorni urednik „Slovenskega Naroda“ in operni pevec v starosti 60 let, ter gospa Amalija Hrenova.

— **Lasje so se užgali** neki gospodični v Ljubljani, ko se je česala Ravnala je z gorečim špiritom tako nerodno, da je vnel lase, ki so jej zgoreli. Gospodičina je na glavi in po obrazu hudo opečena in se je bati, da ne oslepi.

— **Ustrelil** se je v Divači orožniški postajevodja gosp. Valentin Žnidaršič; bržčas se mu je zmešalo.

— **Ogenj.** V kuhinji Neže Čarmanove, gostilničarke v Ljubljani, je nastal ogenj. Ko je šla gostilničarka na trg, je pustila doma pri otrocih za varuhinjo 12letno M. Pexovo. Deklica je iskala neko reč v postelji in si pri tem svetila z žveplenkami. Zatrosila je ogenj v posteljo, katera se je vnela in začela goreti. Na upitje otrok le prišla v kuhinjo branjevka A. Kataroni in pogasila ogenj.

— **Nezgoda.** V Divači je ponesrečil železniški delavec Franc Weis. Padel mu je na desno nogo zaboj in mu jo zlomil. Z brzovlakom so ga pripeljali v ljubljansko bolnico.

— **Požar.** Danes teden popoludne zgorele so štiri hiše in nekaj hlevov v Jelšanah na Primorskem. Zahvaliti se je bistriški požarni brambi, katera je iz dve ure oddaljene Bistrice prihitela revežem na pomoč, da se ni ogenj razširil. Zapalila je baje neka žena iz neprevidnosti; pogorelci so zavarovani le za male zneske.

— **Uboj.** V hiši znane „šintarice“ Helene Kopišarjeve v Studencu sta se hlapca Fran Šterk in Ivan Karlin sprla in je Karlin Šterku dvakrat nož zabodel v srce, vsled česar je Šterk takoj umrl. Karlin je pobegnil, a orožnik Hojšinek ga je še na ižsnski cesti zasačil in izročil sodišču.

— **Ljubavna tragedija.** Mej nadporočnikom A. O. in gospodično L. P. nastalo je bilo ljubavno razmerje, ki je trajalo še dalje, ko se je L. P. bila omožila z narednikom H. Skrivaj sta si dopisovala in skrivaj sta se shajala pri ženi nekega železniškega uslužbenca I. P. Razmerje je trajalo dolgo časa, ne da bi bil mož o tem kaj izvedel. V nedeljo, ko je mož igral pri koncertu, odšla je njegova žena z doma in se ni vrnila. Mož in sorodniki so jo iskali povsod, slednjič pa so izvedeli, da je pobegnila z nadporočnikom A. O., s svojim ljubimcem. Peljala se je ž njim v vozu do Zaloga, kjer sta si kupila vozni listek I razreda do dunajskega Novega mesta in s ponočnim poštnim vlakom odpeljala Mož in sorodniki so bili vsi izven sebe, ker so izvedeli, da nista ne nadporočnik in ne ona ničesar vzela s seboj, kakor samokres. Oče in sestra L. H. ste se odpeljala za pobeglima zaljubljencema in sta na Dunaju dobila njiju sled. Bila sta menda oba v bolnici, ker sta se poskusila ustreliti, pa se nista dobro zadela. Oče je pripeljal nezvesto ženo njenemu možu, nadporočnik A. O. pa je ostal v dunajski bolnici.

— **Mučen prizor na pokopališču.** Te dni se je dogodil na pokopališču v Toplicah na Češkem mučen prizor. Prinesli so na pokopališče umrlega stotnika Mahla, grobokopi pa niso izkopali stotniku groba.

— **Kongres socijalnih demokratov v Trstu.** Laški socijalni demokrati v Avstriji so imeli te dni v Trstu svoj letni občni zbor. Sklenilo se je stranko nazivati „Socijalistična delavska stranka v Avstriji“ z dostavkom „laško adrijatiška sekcija“. Sklenilo se je pričeti z organizacijo kmetijskih de-

lavcev in ustanoviti delavske zveze za delavce v lukah. Taktika stranke ostane dosedanja.

— **Budimpeštanski občinski svet proti dvoboju.** Občinski svet v Budimpešti je sklenil naprositi vlado, naj se dvoboj zakonskim potom prepove in kaznuje kot uboj ali pa kot poskušen umor.

— **Morski volk.** Z Reke se poroča: V Lukovu Šugarju pri Senju so ujeli morskega volka, ki je 5 in pol metra dolg in tehta 3000 *kg*. V njegovem želodcu so našli hlače, v katerih so še bili ostanki človeškega mesa, potem zvonček, kakor ga nosijo na paši krave, in škorenj. Po parobrodu so ga pripeljali v Reko, kjer si ga v ribarskem oddelku lahko vsakdo ogleda. Gotovo zopet časnikarska raca.

— **Roman mladega dekleta.** Med raznimi potovalci, ki so prispeli v Trst na parniku „Urania", je policijski oficial Krainer našel tudi 17letno krasno deklico Marijo Pöschl s Češkega. Ta deklica je pred časom v Carigradu vstopila v neki orkester, ki je sodeloval nekega večera na nekem koncertu. Po dovršeni predstavi je prišel k deklici neki mladenič, jej izročil listič papirja ter hitro odšel. Na papirju je bilo pisano, da ga je poslal neki bogati turški gospod, ki jej stavi ponudbo, da bi vstopila v njegov harem. Lahkomiselno dekle je hitro vsprejelo to „krasno" ponudbo in je šlo k turškemu gospodu. To pa ni bilo po volji voditelju orkestra, ki je bil z deklico napravil pogodbo za dalje časa. Šel je torej k Turku reklamirat ubeglo deklico. — Turški ošabnež pa je muzikanta postavil pred vrata. Radi tega se je vodja orkestra zaklel, da mora deklico dobiti nazaj. Pisal je avstro-ogerskemu poslaniku, sultanu in drugim vplivnim osebam. Iz začetka vse ni nič pomagalo, ali mož ni odjenjal in ni nehal nadlegovati sultana, dokler ni le ta konečno prijel turškega gospoda, da vrne deklico reklamantu. Ko pa je le ta dobil deklico nazaj, in veselé se na zmagi nad turškim veseljakom, je lahkomiselno deklico izročil avstro-ogrskemu poslaniku in ta jo je odposlal v domovino. In tako je deklica prišla v Trst.

— **Madjarski visokošolci proti madjarskim pesnim.** Budimpeštanski dijaki so začeli napadati gostilne, kavarne in dvorane, kjer se prepevajo nemške pesmi, nemški kupleti itd. Več predstav so že razgnali in onemogočili s svojimi izgredi.

— **Konjski hlevi za južno Afriko.** V zagrebških novinah čitamo: V spodnji Vlaški ulici na desno grede iz Zagreba so judovske dunajske tvrdke zgradile na ogromnem prostoru tvrdke Deutsch, pet velikanskih hlevov za konje. V te lesene stavbe gre okoli 2000 konj, ena istih pa je še posebno ločena od drugih, v to se prevažajo bolni konji, katere ondi zdravijo in potem z drugimi prodajajo. V zadnji hlev gre do 150 konj, med tem ko so druge stavbe večje in lahko sprejme vsaka do 300 konj. Navadno se pripelje v te hleve vsak teden po 800 konj in sicer iz Rusije in Galicije, ondi se žival spočije, opita in natančno pregleda po odposlancih angleške vlade, potem pa se po železnici prevaža na Reko in in s parniki v južno Afriko. Za hrano in čistobo teh konj se potroši na dan 2000 kron. Opravila v teh hlevih ima okoli 200 slug in kakih 60 nadzornikov. Konji morajo biti popolnoma zdravi in brez pogreška, drugače niso sprejeti. Postave majhne in močni. Angleška vlada je sama založila denar za napravo teh hlevov in plačuje tudi najemnino za porabljeno zemljišče.

— **Deklica je preprečila nesrečo.** Češki list „Američan" pripoveduje, da se je v ameriškem mestu Lincolnu vnel požar. Šolske deklice, ki so bile slučajno v prostem času same v šoli brez učiteljice, so jele vpiti ter siliti venkaj. Nevarnost je bila, da se šolarice ponesrečijo v gneči. V tem pa je 13letna Etelka Barker sedla k glasovirju ter začela igrati požarno koračnico. Deklice so se pomirile ter odhajale v redu zadnje pa je iz sobe, z dimom prenapolnjene, šlo pogumno dekletce.

— **Štirinajstleten deček umoril očeta.** V Walde pri Lunka na Ogrskem je 14letni sin kmeta Janeza Matea umoril svojega očeta, ker mu oče ni pustil piti žganja iz steklenice, iz katere je oče pri delu pil. Deček je zagrabil sekiro in ž njo preklal očetu glavo.

— **Senzacijonalna afera v Atenah.** V Atenah so aretovali jednega najodličnejših parlamentarcev, Kartalisa, radi umora in glavnega urednika dnevnika „Naprej" Kalapotakisa kot njegova sokrivca. Kartalis je zapeljal gospodično Nino Kasavakisovo iz odlične rodbine pod pretvezo, da jo bode poročil. Skoro je pa dekle zapustil in se v Parizu poročil z neko bogato vdovo. Iz Pariza je Kartalis pisal zapuščenemu dekletu, da je njena dota premajhna. Nedavno se je brezvestnež vrnil v Atene, kjer ga je brat zapeljane deklice v kavarni napadel in mu pljunil v obraz. Isto noč so brata gospodične Kasavatisove našli ustreljenega na ulici. Njegov morilec se je sam naznanil policiji. Bil je sluga Kalapotatisov. Policija sumi, da je Kartalis naprosil svojega prijatelja urednika, naj preskrbi, da zgine brat zapeljane deklice s sveta in da je urednik zato svojega slugo najel. Kartalis se sklicuje na imuniteto in noče odgovarjati.

— **Najdražja podoba na svetu** je last angleškega vojvode Marlborough. Slikal jo je l. 1507. slavni Rafael in je vredna sedaj 1 milijon šeststotisoč kron. Slika se zove „Madona blenhajmska" in predstavlja Marijo z Jezuščkom, sedečo na prestolu, na levi stoji sveti Janez Krstnik in na desni sv. Nikolaj barški.

— **Milijonar redovnik.** V samostanu sv. Andreja na gori Athos je umrl ruski milijonar J. Sibirjakow v starosti 40 let. Sibirjakow je dal 30 milijonov rubljev v dobrodelne namene, potem pa je vstopil v samostan. Tudi vseučilišče v Tomsku je njegovo delo.

— **Operna pevka zgorela.** V Antverpi se je nedavno česala pred zrcalom operna pevka de Guerava, ko se ji je vsled iskre, ki je skočila iz peči, vnela jutranja obleka. Gospica je zadobila hude opekline in je še isti dan umrla.

— **Češki glasbenik na angleškem dvoru.** Slavni češki glasbenik Jaroslav Kocian je dobil vabilo, naj bi pri slavnosti o priliki kronanja angleškega kralja na angleškem dvoru sodeloval.

— **Pestro življenje.** Maksim Gorkij, zdaj šele 33leten, je že veliko pretrpel, predno je dosegel sedanje svoje slavno ime. Gorkij je pesnik ruskega proletariata, med temi ljudmi je živel, ker je bil: najprej čevljarski vajenec, potem vrtnar, kuhar na barki, pek, drvar, postrešček, branjevec, železniški čuvaj, in pisar pri advokatu.

— **Mater in sestri je umoril.** Iz Moskve poročajo: Najstarejši sin v Jsmovnikih živečega avstrijskega državljana Rudolfa Kara je ukradel svojemu očetu 500 rubljev, da je mogel kupiti svoji ljubici darov. Sinu je ime Aleksander ter je obiskoval realko. Njegova mati je izvedela za sinovo tatvino in ga je radi tega oštevala. Togotni sin je iz strahu pred očetom zgrabil sekiro in svojo mater ubil. Sestra Marta, 18letno dekle, je poučevala v sosednji sobi svojo sestrico klavir. Brat je udrl v sobo in posekal tudi njo ter jo smrtno ranil. Čez tri dni je umrla. Ko je oče zvedel za grozno smrt treh svojih dragih, je zblaznel. Da je sin morilec že v ječi, mu niti povedali niso.

— **Napad na škofa v božični noči.** V katedrali v Livornu se je pri polnočni maši v božični noči izvršil napad na škofa Ciania. Nek mož je planil k altarju, zagrabil škofa za obleko in ga skušal pobiti na tla. Duhovščina in nekaj oseb izmed ljudstva priskočilo je škofu na pomoč in posrečilo se je po dolgem boju premagati napadalca. V natlačenopolni cerkvi je mej tem prizorom ljudstvo prestrašeno kričalo, vendar se je skoro posrečilo prepričati ljudi, da ni nobene nevarnosti več. Škof je z občudovanja vredno mirnostjo nadaljeval sv.

mašo. Napadalec Cesar Taddei, vprašan, zakaj je škofa napadel, daje nasprotujoče izjave. Prostozidarji in njihovi brati so proti škofu napravili zadnje dni silno gonjo radi njegovega govora „Rim ali smrt“ na katoliškem kongresu. Napad je gotovo v zvezi s to gonjo. Meščanstvo namerava na čast plemenitemu škofu napraviti slavnostni sprevod po mestu.

— **Šole za hrome otroke.** Zanimiva novost se je uvedla v šolski organizaciji v Londonu. Ustanovili so namreč štiri posebne šole za hrome otroke, katere privažajo v šolo. Ti bolniški vozovi ostajajo pod nadzorstvom šolskih strežnic, ki tudi v šoli skrbijo za potrebe otrok. V Londonu je blizo 700 otrok, za katere so pripravljene te šole. Izdatki za bolnega otroka so menda trikrat večji, nego za zdravega. Vsaka šola ima mestni odbor 12 oseb, ki se morajo brigati samo za prostovoljne prispevke. Glavna prednost teh šol je pač ta, da prihajajo otroci na sveži zrak, česar preje ni bilo.

— **Usodna zamenjava.** Iz Amstettena se poroča: Pred par dnevi je umrl v Nellingu pri Waidhofenu gostilničar Ferdinand Obermayer. Brzojavili so po njegovega brata, ki je pa v Amstettenu zamudil vlak, zato se je ob 3. uri zjutraj peš podal v Nelling. Prišel je na poti v vas Gremsfurth in ker se je bal, da ne bi zgrešil poti, stopil je v bližnjo hišo, v kateri je zapazil luč, da bi v hiši poprašal, ali hodi po pravi poti. Vrata hiše so bila odprta in Obemayer je stopil v bližnjo sobo, v kateri so spale dekleta. Dekleta so pričele strahovito kričati v mnenju, da je prišel v sobo kak ropar, nakar so prihiteli hlapci in pričeli s koli in palicami na tak način udrihati po Obermayerju, da je dobil smrtne poškodbe. Da bi hlapci prikrili svoje dejanje, vrgli so Obermayerja v bližnjo vodo Url. Ker Obermayerja tri dni ni bilo od pogreba svojega brata, pričela so se poizvedovanja in skoro na to so dobili Obermayerja v vodi. Krivci so že pod ključem.

— **Rudniki v Transvaalu.** Angleške vesti poročajo, da so se pričela dela v transvaalskih rudnikih in da so rudniki sedaj v položaju, kakor pred bojem.

— **Zna si pomagati.** Pleskar Tikelin je pri pariškem sodišču precej domač. Te dni je prišel tja že 9 krat. V čakalnici je že čakalo nekaj „tovarišev“ na preiskovalnega sodnika, vsak s svojim „angelom varuhom“. Nadzorniki so govorili med seboj, pa tudi jetniki so se pomenkovali. Kar naenkrat se pritihotapi Tikelin k vratom, kjer so čakale priče, snel je tuj klobuk, namesto kojega je ondi pustil svojo kapo, ter je vtaknil roke v žep in žvižgajoč neko koračnico jo je mahal k vhodu. Stražarji so takoj zapazili, da je Tikelina „nestalo“ in so ga lovili na napačnem potu. Potoma so zagledali urno gredočega moža. „Ta je!“ in so ga držali za ovratnik „Norci! ali ste zblazneli? Jaz sem preiskovalni sodnik Bastide.“ — „To bi lahko vsakdo rekel, le z nami!“ — In šele nekaj uradnikov in advokatov je sodnika rešilo iz neprijetnega položaja — pravi tiček pa je že mej tem pobegnil.

— **Enajstleten deček zaklal svojega součenca.** — Iz Newporta v Ameriki se poroča: Enajstletni učenec Ellie Armines je zaklal z nožem na ulici domov grede svojega sošolca Jožeta Creelman. V šoli ja namreč Creelman zelo slabo čital in tudi na druga učiteljeva vprašanja dajal nezadostne odgovore. Učitelj ga je pokaral, za kazen pa postavil k šolski deski. Zaradi tega ga je začel Armines zasmehovati in na različne načine dražiti. Tudi ko sta šla proti domu, se je še na ulici nadaljeval prepir. Tretji učenec pa se je potegnil za mlajšega Creelmana in je vrgel na Arminesa kos opeke, ravno v tem hipu, pa je priskočil tudi Creelman proti Arminesu in ga prijel za ramo. Armines pa je ves razjarjen potegnil velik žepni nož in je sunil Creelmana v prsi, na kar se je poslednji zgrudil na tla in je v malo minutah umrl. Ko je mladi zločinec videl, kaj je storil, se je spustil v beg in se je skušal skriti za hip v ognjegasni postaji, kjer je bil njegov stric načelnik ognjegascev. Tam je tudi skril nož, ki je bil še krvav. Mladega morilca dolgo niso našli, ko pa je čul njegov stric o njegovem zločinu, ga je sam izročil oblasti. Oba dečka sta iz odličnih rodbin, v katerih vlada sedaj velika žalost.

— **Nova bolezen med konji** se pojavlja v Veroni. V kratkem času konj, napaden od te bolezni, pogine. Konj leži kakor omamljen in prične končno silno divjati.

— **Igletni morilec obešen** je bil 21. decembra m. l. v Brunšviku na Nemškem. Ime mu je bilo Rühman. Umoril je ženo nekega sprevodnika in ji oropal 70 mark.

— **Težke denarne obsodbe.** V Quimperlèju v Bretagni je bilo obsojenih 322 oseb na globo 29 000 frankov radi kraje rib. Ker tega ne morejo plačati, morajo sedeti vsak po 6 mesecev, torej skupaj 161 let. Nek tat bi moral plačati 2760 frankov, ali sedel bo 15 in pol leta.

— **Mleko v prašku.** Dr. Ekenberg v Stockholmu je izumil, kako se izpremene tvarine mleka v prašek, katerega je možno v vodi razstopiti ter iz njega napraviti zopet mleko. Iz tega mleka se naredi lahko smetana, surovo maslo in sir, prav tako, kakor iz svežega kravjega mleka, se ohrani lehko jako dolgo, ne da bi se pokvaril. Aparat, ki ga je sestavil dr. Ekenberg, naredi lahko v enem dnevu 1000 *kg.* praška.

— **V obrambi ženske čednosti.** V Washingtonu je stala pred porotniki lepa gospa Ida Boninova, ker je umorila zdravnika Ayresa. Ponoči je prišla k njemu, kakor je je bilo domenjeno, da ž njo napravlja razne zdravniške poskuse, toda Ayres je baje zahteval še več in napadena žena ga je ustrelila s samokresom. Amerikanski porotniki pa so gentlemani — lepa lady jih je prepričala o svoji nedolžnosti ter bila oproščena.

— **Živo srce izven telesa.** „Vossische Zeitung“ in razni nemški listi poročajo, da se je na fiziološkem kongresu v Turinu posrečilo videti delovanje srca izven telesa, in sicer je kazal profesor Lock zajčje srce, kako bije. Tudi profesor Kubljako v Peterburgu je pokazal, da je možno še več ur vzdržati srce utripajoče. Srce sme ostati do 20 minut mrtvo, a potem, če se mu dovaja nekaj telesne gorkote, bije zopet. Zdravniki trdijo torej, da živi srce še nekaj ur po smrti.

— **Angleški častniki morilci.** Iz Pretorije se poroča nemškim listom sledeče o grozovitosti Angležev v južni Afriki: Na severu Transwaala je zahodno Pietersburga gorat, a jako plodovit okraj, ki se zove „Spelonken“, ker so se ondi skrivali roparski kafri. Onkraj je zasedlo 120 mož takozvanih Buschveldt-Parabineers“. V sredi m. l. so ujeli Angleži najprej 6, potem 3 in končno 8 Burov. Pri tem lovu sta bila tudi dva častnika. Ta dva sta poslala svoje patrulje strani in med tem s svojim samokresom ali karabincem postrelila ujetnike. Potem sta pa dejala, da so hoteli Buri pobegniti. Moštvo in podčastniki so bili baje radi take brezsrčnosti sila ogorčeni ter so vse početje svojih častnikov objavili. Vrše se sedaj preiskave, ki pa se morda potlačijo. A taki dogodki morajo Bure le še bolj razbesniti.

— **Dota po teži nevveste.** Na Silvestrov dan je bila v Kraljevem Gradcu poroka hčerke posestnika Josipa Duchčaka z gostilničarjevim sinom Vaclavom Budilom. Na svatovščini je del nevestin oče: „Svoji hčeri dam toliko kron za doto, kolikor jih v poročni obleki odtehta.“ Na to so nevesto stehtali in našli, da tehta 62 *kg.* Oče je šel nato v svojo blagajnico in prinesel vrečo, v katero je nasul kron za $62^1/_2$ *kg.* Pol *kg.* je dodal za vrečo. Ko so krone prešteli, jih je bilo 13 500.

— **Tekoče steklo — najnovejše.** V Baltimoru je kemik David Nicoll izumil pripomočke, s katerim se more steklo tako stopiti, da se lahko potem s pomočjo čopiča s steklom lahko slika ali barva. Tekoče steklo bode prišlo kmalo v trgovino kakor barva.

— **Dolgo spanje.** V Nograd Vadkert na Ogrskem spi kmetica Marija Molnar že pet tednov. Zdravniki se izredno zanimajo za ta izreden pojav.

— **Atentant na japonskega cesarja.** Listi poročajo, da je nedavno na japonskega cesarja, ko se je baš peljal k otvoritvi parlamenta, nekdo ustrelil, a ga ni zadel. Napadalec je množici ušel.

— **Zrakoplov kmalu nič novega.** Neprestano zanimanje občinstva za zrakoplov, s katerim se bode možno voziti po zraku, napotilo je nekega Amerikanca, da se je resno začel baviti z mislijo, kako omogočiti občinstvu ta užitek in pri tem sam zasluži par milijonov; za vzorec je vzel zrakoplov, ki ga je kot iznajdbo izdelal Francoz Santos Dumont, ter ž njim pred očmi na tisoče broječih oseb delal poskuse, da je nekaterikrat plaval z njim ob višku dobro znanega Eifelnovega stolpa, ki stoji v Parizu kot ogromni ostanek predzadnje pariške razstave. Ta vzorec spopolnil je nekoliko in sedaj izdeluje neka ondotna tovarna te zrakoplove. Balon pri zrakoplovu je visok 75 čevljev. Spodnji del, to je ladjica, znaša 50 čevljev dolžine in je narejena iz aluminiuma zaradi tega, da je zelo lahka. Goni pa ta zrakoplov motor, ki je kurjen s petroljem. Zrakoplov je narejen tako, da nosi 1400 *kg.* teže brez svoje in stane 19.000 kron. Naročilo si ga je samo par milijonarjev. No, kakor pa vsaka stvar postane s časoma bolj navadna in s tem ceneja, upati je — seveda po ameriških poročilih, da ni več daleč isti čas, ko bodo zrakoplovi frčali po zraku kakor železnice po zemlji.

Loterijske srečke.

V Lincu dne 11. januvarja t. l.: 69, 77, 14, 46, 5.
V Trstu dne 11. januvarja t. l.: 72, 81, 36, 65, 78.
V Pragi dne 15. januvarja t. l.: 28, 8, 75, 35, 39.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 17. januvarja 1902. Pšenica K 9 30 h, rž K 7·— h, ječmen K 7·— h, oves K 8·— h, ajda K 6 50 h, proso K 6 80 h, turšica K 6·20 h, leča K 9·— h, fižol K 8·— h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

Za bolne v želodcu!

Vsem tistim, kateri so se skozi prehlajenje ali preobilno jed, ali s težko prebavljivo, prevročo ali mrzlo jed ali neredno življenje, želodečno bolezen nakopali kakor: **želodečni katar, želodečni krč, želodečni bol, težko prebavanje ali želodečno zasližanje,** se jim tu dobro domače sredstvo priporoča, kateri izvrstni zdravilni učinek je vže mnogo let izkušenj. To je znano

prebavno in kričistilno sredstvo,

Hubert Ullrich-ovo zeliščno vino.

To zeliščno vino je iz izborno zdravilnih zelišč z dobrim vinom pripravljeno ter vtrdi in poživi celi človeški prebavni organizem, brez da bi to kakšno čistilno sredstvo bilo. Zeliščno vino odstrani vsa motenja v krvi in čisti vse slabe snovi v krvi, ki bolezni provzročujejo, in deluje na prenovitev zdrave krvi.

Pri pravočasni rabljivosti tega zeliščnega vina, se vsaki želodečni bol kar v kali zatre. Zatorej bi se pred vsem drugim močnim in razjedljivim sredstvom. Ni le zdravju škodujejo, rabilo. Vsa znamenja kroničnega (zastarenega) želodečnega bola so: **glavobol, riganje, zgaga, napenjanje, slabosti z bljuvanjem,** katera vže po kratkem povživanju tega vina prenehajo.

Zabasanje in temu slabi nasledki, kot **tesnoba, kolika, srčno bitje, pomanjkanje spanja, naliv krvi v jetra, vranica** in **v creva**, se skozi to zeliščno vino hitro in na lahek način odpravi, ker vse slabi snovi iz želodca in črev odstrani.

Suhi bledi obraz, pomanjkanje krvi, slabost, so znamenja slabega prebavanja, slabe krvi in bolnlh jeter. Pri popolnem **slabem teku, razdražljive oslabelosti** in **slabem čutu,** kakor **vednem glavobolu** in **pomanjkanju spanja**, odmrjejo taki bolniki počasi pa gotovo. Zeliščno vino pa dá oslabelemu životu **novo moč.**

Zeliščno vino povzdigne tek, povspeši prebavljenje in reditev, ter preosnovi in pospeši in zboljšuje napravo krvi, poživi vzdražene živce in preskrbi bolniku nove moči in novo življenje. Mnogobrojna priznanja in pohvalna pisma potrjujejo vse to.

Zeliščno vino se dobiva v steklenicah po **1 gld. 50 kr.** in **2 gld.** v lekarnah v Ljubljani, Litiji, Kamniku, Škofji Loki, Kranju, Radovljici, Idriji, Tolminu, Trebnjem, Novem mestu, Ribnici, Kočevju, Metliki, Črnomlju, Postojini, Ajdovščini, Vipavi, Celju, Sežani, Trstu itd., kakor v vseh lekarnah v Avstro-Ogerskem. Tudi razpošiljajo 3 ali več steklenic po izvirnih cenah na vse kraje Avstro Ogerske

Proti ponarejanju se svari!

Zahteva naj se izrecno

Hubert Ullrich-ovo zeliščno vino.

Odgovorni urednik **Avgust Pucihar.** — Tisk in založba **J. Blasnikovi nasledniki.**